តួនាទីរបស់តុលាការ

ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន

Role of Judiciary

In their area of Environmental Law

ដោយ គង់ តារាឆាត ចៅក្រមតុលាការកំពូល

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

មាតិកា

- អំណាចតុលាការ
- បទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន
- តួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

ឯកសារយោង

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុម័ត ២១.៩.១៩៩៣
- ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ ប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី១៦.៧.២០១៤
- ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី១៦.៧.២០១៤
- ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈនៃចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា ប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី១០.៨.២០០៧
- ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី១០.៨.២០០៧
- ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី០៦.៧.២០០៦
- ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន ដូចមានបង្ហាញនៅក្នុងសន្លឹក Slide នីមួយៗ

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

អំណាចតុលាការ

- ប្រទេសកម្ពុជា ក៏ដូចជាប្រទេសនានាលើពិភពលោកដែរ តែងតែផ្តល់អំណាចក្នុងការជម្រះក្តីដល់ស្ថាប័នមួយហៅថា តុលាការ។

- មាត្រា ៥១ ថ្មី កថាខណ្ឌទី៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖

  ‘អំណាចបែងចែកដាច់ពីគ្នា រវាង អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និងអំណាចតុលាការ ” ។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

☛មាត្រា១២៨ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖

- ➢ អំណាចតុលាការជាអំណាចឯករាជ្យ។
- ➢ អំណាចតុលាការធានារក្សាអនាគតិ និងការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។
- ➢ អំណាចតុលាការគ្របដណ្តប់ ទៅលើរឿងក្តីទាំងអស់ រួមទាំងរឿងក្តីរដ្ឋបាលផង។
- ➢ អំណាចនេះត្រូវប្រគល់ឲ្យតុលាការកំពូល និងសាលាជម្រះក្តីគ្រប់ផ្នែក និងគ្រប់ជាន់ថ្នាក់។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

- **មាត្រា ១២៩ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖**
  - ការជម្រះក្តីផ្តល់យុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើក្នុងនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ តាមនីតិវិធី និងច្បាប់ជាធរមាន។
  - មានតែចៅក្រមទេ ដែលមានសិទ្ធិជម្រះក្តី។ ចៅក្រមត្រូវបំពេញភារកិច្ចនេះដោយគោរពច្បាប់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ និងឲ្យអស់ពីដួងចិត្ត និងសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន។
- **មាត្រា ១៣០ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖**
  - គ្មានអង្គការណាមួយនៃអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ឬនីតិប្រតិបត្តិអាចទទួលអំណាចតុលាការអ្វីបានឡើយ។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

- មាត្រា១៣២ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖
  - ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ជាអ្នកធានាឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ។ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមជួយព្រះមហាក្សត្រក្នុងកិច្ចការនេះ។
- មាត្រា១៣៣ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖
  - ចៅក្រមមិនអាចត្រូវគេដកពីមុខងារបានទេ។ ប៉ុន្តែ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមសម្រេចដាក់វិន័យលើចៅក្រមដែលប្រព្រឹត្តខុស។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

រចនាសម្ព័ន្ធសាលាជម្រះក្តី

- សាលាជម្រះក្តីត្រូវបានចាត់ជាពីរថ្នាក់៖
  - សាលាជម្រះក្តីជាន់ទាប
    - ~សាលាដំបូងខេត្ត/រាជធានី
  - សាលាជម្រះក្តីជាន់ខ្ពស់
    - ~ សាលាឧទ្ធរណ៍
    - ~ តុលាការកំពូល

(ម.៣ នៃច្បាប់ស្តីការរៀបចំអង្គការតុលាការ ហៅថា ចរអត)

- តុលាការយោធា ក៏ជាសាលាជម្រះក្តីជាន់ទាបដែរ។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

- សាលាជម្រះក្តីជាន់ទាបមានតុលាការជំនាញចំនួន៤៖
  - តុលាការរដ្ឋប្បវេណី
  - តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ
  - តុលាការពាណិជ្ជកម្ម
  - តុលាការការងារ

(ម.១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ)

*សមាសភាពរបស់តុលាការជំនាញ មាន ប្រធានតុលាការ ចៅក្រម និងក្រឡាបញ្ជី (ម.១៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ)

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

☛សាលាជម្រះក្តីជាន់ខ្ពស់ (សាលាឧទ្ធរណ៍) មានសភាជំនាញចំនួន៥៖

- ➢ សភាព្រហ្មទណ្ឌ
- ➢ សភារដ្ឋប្បវេណី
- ➢ សភាស៊ើបសួរ
- ➢ សភាពាណិជ្ជកម្ម
- ➢ សភាការងារ

(ម.៣៧ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ)

*សមាសភាពរបស់សភាជំនាញ មាន ប្រធានសភា ចៅក្រម និង ក្រឡាបញ្ជី (ម.៣៨ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ)

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

☛សាលាជម្រះក្តីជាន់ខ្ពស់ (តុលាការកំពូល) មានសភាជំនាញចំនួន៤៖

- សភាព្រហ្មទណ្ឌ
- សភារដ្ឋប្បវេណី
- សភាពាណិជ្ជកម្ម
- សភាការងារ

(ម.៥៧ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ)

*សមាសភាពរបស់សភាជំនាញ មាន ប្រធានសភា ចៅក្រម និងក្រឡាបញ្ជី (ម.៥៨ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការ)

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

អ្វីទៅជាបរិស្ថាន?

បរិស្ថាន៖ សមាសធាតុដែលមានជីវិត និងមិនមានជីវិតទាំងអស់ រួមមានសណ្ឋាន និងលក្ខណៈកាយសម្បទា ជីវសាស្ត្រ សង្គមវិញ្ញាណ និងវប្បធម៌ រាប់បញ្ចូលទាំង តែមិនកម្រិតទៅលើដី ខ្យល់ ទឹក រុក្ខជាតិ សត្វ និងអ្វីៗដទៃទៀតដែលមានជីវិតដែលមិនមែនជាមនុស្ស មនុស្សជាតិ សហគមន៍របស់ពួកគេ ព្រមទាំង បរិស្ថានជុំវិញដែលបានសាងសង់រឹងមាំ និងទំនាក់ទំនងផ្សេងៗជាលក្ខណៈកាយសម្បទា និងមិនមែនកាយសម្បទាដែលកើតមានរវាង ឬក្នុងចំណោមសមាសធាតុណាមួយ ឬទាំងអស់នៃសមាសធាតុទាំងឡាយនោះ។ ធនធានធម្មជាតិរបស់ បរិស្ថាន គឺរាល់សមាសធាតុរបស់បរិស្ថានដែលមានជីវិត និងគ្មានជីវិតដែលផ្តល់នូវលំហូរនៃទំនិញ និងសេវាដែលមានតំលៃចំពោះមនុ

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

បទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ១៩៩៣
- សន្ធិសញ្ញា និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ
- ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ
- ច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារធម្មជាតិ
- ច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ
- ច្បាប់ស្តីពីជលផល
- ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងការធ្វើអាជីវកម្មធនធានរ៉ែ
- ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក
- ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងរោងចក្រ និងសិប្បកម្ម

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

បទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន (បន្ត)

- ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌
- ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់
- អនុក្រឹត្យស្តីពីការផ្តល់ដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច
- អនុក្រឹត្យស្តីពីកិច្ចដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន
- អនុក្រឹត្យស្តីពីការត្រួតពិនិត្យការបំពុលទឹក
- អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសំណល់រឹង
- អនុក្រឹត្យស្តីពីការត្រួតពិនិត្យការបំពុលខ្យល់ និងការរំខានដោយសំលេង
- ប្រកាសស្តីពីបែបបទនៃការរៀបចំរបាយការណ៍ស្តីពីការវាយ

© Developing Environmental Law Champions; Train-The-Trainers (TTT) Program 2017

តួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន

- មាត្រា ១២៩ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖
  - ➢ ការជម្រះក្តីផ្តល់យុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើក្នុងនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ តាមនីតិវិធី និងច្បាប់ជាធរមាន។
  - ➢ មានតែចៅក្រមទេ ដែលមានសិទ្ធិជម្រះក្តី។ ចៅក្រមត្រូវបំពេញភារកិច្ចនេះដោយគោរពច្បាប់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ និងឲ្យអស់ពីដួងចិត្ត និងសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន។
- មាត្រា ១៣០ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖
  - ➢ គ្មានអង្គការណាមួយនៃអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ឬនីតិប្រតិបត្តិអាចទទួលអំណាចតុលាការអ្វីបានឡើយ។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

តួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន (បន្ត)

- **មាត្រា៥៩ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖**

រដ្ឋត្រូវរក្សាបរិស្ថាននិងតុល្យភាព នៃភោគទ្រព្យធម្មជាតិ ហើយត្រូវចាត់ចែងឲ្យមានផែនការច្បាស់លាស់ ក្នុងការគ្រប់គ្រង មានជាអាទិ៍ ដីធ្លី ទឹក អាកាស ខ្យល់ ភូគព្ភសាស្ត្រ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី រ៉ែ ថាមពលប្រេងកាត និងឧស្ម័ន ថ្មនិងខ្សាច់ ត្បូងថ្ម ព្រៃឈើ និងអនុផលព្រៃឈើ ពពួកសត្វព្រៃ មច្ឆជាតិ ធនធានជលផល។

- **មាត្រា៧០ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖**

បទល្មើសទាំងឡាយដែលប៉ះពាល់ ឬ ទាក់ទងនឹងបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌សិល្បៈ ត្រូវផ្តន្ទាទោសជាទម្ងន់។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

តួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន (បន្ត)

☛សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ទីក្រុងរីយ៉ូ ១៩៩២ ៖

សេចក្តីប្រកាសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីបរិស្ថាន និងការអភិវឌ្ឍ នៅទីក្រុង Rio ឆ្នាំ១៩៩២ បានបញ្ជាក់ឡើងវិញ នៅក្រុងស្តុកខម ឆ្នាំ១៩៧២ និងបញ្ជាក់ឡើងវិញថា "ការការពារបរិស្ថាន ត្រូវបង្កើតជាចំណែកសន្ទូលមួយនៃដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍និងមិនអាចយកមកពិចារណាដាច់ដោយឡែកឡើយ"

☛មាត្រា ១(៩) ធម្មនុញ្ញអាស៊ាន៖

លើកកម្ពស់ ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តរភាព ដើម្បីធានាឲ្យមានការការពារបរិស្ថានតំបន់, និរន្តរភាពធនធានធម្មជាតិ, ការអភិរក្សបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ និងគុណភាពខ្ពស់សម្រាប់ជីវិតមនុស្ស។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

តួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន (បន្ត)

- **ទស្សនវិស័យរួម ទីក្រុងហ្សាកាតា ២០១១៖**

“...អាស៊ានបានជួបប្រទះនឹងបញ្ហាប្រឈមរួមផ្នែកបរិស្ថាន ដែលតម្រូវឲ្យមានអភិបាលកិច្ចល្អ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ។ មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃ អភិបាលកិច្ចល្អ គឺជានីតិរដ្ឋ។ ប្រធានតុលាការកំពូល និងស្ថាប័នតុលាការជាន់ខ្ពស់ គឺជាស្ថាប័នគ្រប់គ្រងដែលមានតួនាទីជាអ្នកគាំទ្រ និងជាអ្នកការពារនូវនីតិរដ្ឋ។...”

- **ផែនការសកម្មភាពក្រុងហាណូយ ២០១៤ និង**

- **សេចក្តីថ្លែងការណ៍ក្រុងអង្គរ ឆ្នាំ២០១៥**

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

តួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន (បន្ត)

- ធានានូវសិទ្ធិពឹងពាក់តុលាការ
- ធានាគោលការណ៍សម្រេចសេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងឆាប់រហ័ស
- ដោះស្រាយបណ្តឹងតវ៉ាចំពោះសេចក្តីសម្រេចរដ្ឋបាល
- ដីកាសម្រេចចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្ន
- តំណាងអយ្យការ៖ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ
- ចៅក្រមស៊ើបសួរ៖ ស៊ើបសួរឲ្យបានពេញលេញ ដាក់បន្ទុក និងដោះបន្ទុក។

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

តួនាទីរបស់តុលាការ ក្នុងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបរិស្ថាន (បន្ត)

- ការសម្រេចសេចក្តី ត្រូវសមស្របនឹងទំហំនៃបទល្មើស
  - ផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ
  - ទោសពិន័យជាប្រាក់
  - បង្គាប់ឲ្យស្តារឡើងវិញទីកន្លែងដែលខូចខាត
  - សំណងការខូចខាត
  - ប្រាក់ប្រដាប់ក្តី
- ផ្សព្វផ្សាយ និងចែករំលែកច្បាប់ និងសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរដែលពាក់ព័ន្ធ
- បង្កើនកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយអាជ្ញាធរអនុវត្តច្បាប់ផ្សេងទៀត តាមរយៈកិច្ចប្រជុំ ឬសិក្ខាសាលា

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.

សូមអរគុណ

© Developing Environmental Law Champions, Train-the-Trainers (TTT) Program 2017.